

PESA INTERNATIONAL JOURNAL OF SOCIAL STUDIES

PESA ULUSLARARASI SOSYAL
ARAŞTIRMALAR DERGİSİ

December 2024, Vol:10, Issue:2
e-ISSN: 2149-8385

Aralık 2024, Cilt:10, Sayı:2
ISSN: 2528-9950

Journal homepage: <http://dergipark.gov.tr/pesausad>

ORTA DOĞU'DAN TÜRKİYE'YE GÖÇ VE TURİZM HAREKETLİLİĞİ: MISIRLI GÖÇMENLER

Migration and Tourism Movements from the Middle East to Turkey: Egyptian Migrants

Mehmet Tevfik İZGİ

İstanbul Üniversitesi-Cerrahpaşa, Sosyal Bilimler Meslek Yüksekokulu, mehmettevfik.izgi@iuc.edu.tr / ORCID: 0000-0002-5393-2501

Seyit Ali EREN

İstanbul Üniversitesi-Cerrahpaşa, Sosyal Bilimler Meslek Yüksekokulu, seyitali.eren@iuc.edu.tr / ORCID: 0000-0001-5707-5941

MAKALE BİLGİSİ

Öz

Makale Geçmişi:

Geliş: 26 Ekim 2024

Kabul: 29 Kasım 2024

Anahtar Kelimeler:

Orta Doğu, Göç ve Turizm,
Sosyoloji, Mısır

© 2024 PESA Tüm hakları saklıdır

Literatürde fiziki coğrafyanın ve doğa şartlarının toplumların sosyo-kültürel yaşayışını etkilediği, elverişli olmayan siyasi ve ekonomik koşulların göçün itici sebeplerinden biri olduğu ortaya konmuştur. Küresel iklim değişikliği ve savaş gibi nedenlerin, Orta Doğu ve Afrika'dan göçleri artıracacağı beklenmektedir. Türkiye de coğrafi konumunun yanı sıra tarım, sanayi ve turizm potansiyeliyle bu göçün hedef ülkelerinden biridir. Karayoluyla gerçekleşen bu göçlerde sınır güvenliği önem kazanmaktadır. 2011 yılında Suriye-Türkiye sınırındaki mayınların temizlenmesi sınır ötesi -göçmen hareketliliğini mümkün kılmıştır. 2020-2023 arasında da Ermenistan-İran sınırındaki kara mayınlarının temizlenmiş, akabinde İsrail-İran gerginliği tırmanmıştır. İsrail'den Lübnan'a saldırılar sonucu, Lübnan sınırından Suriye'ye yüz binlerce göçmenin gelmesine yol açmıştır (Ekim 2024). Türkiye'ye geçici koruma statüsüyle ve illegal yollardan gelen düzensiz göçmenlerin sosyo-ekonomik düzene, kamu düzenine ve güvenliğine, yakın gelecekteki demografik yapıya etkileri geniş çaplı ele alınması ve yönetilmesi gereken bir konudur. Bu göçmenlerin bir kısmı, dini bayramlarda ziyaret amacıyla, sığındıkları ülkeden kendi ülkelerine ziyarette bulunmaktadır. Göçmenlerin vatandaşlıkları ve ikamet statüleri gereği bu ziyaretler istatistiklere "turist" olarak geçmektedir. Bu araştırma, literatür taraması yapılarak Orta Doğu'dan Türkiye'ye olan göçleri, ikamet izni alan Mısırlı göçmenler üzerinden incelemektedir. Mısırlı göçmenlerin konut satın alma yüksekliği bulgusu Türkiye'de ikamet etmek için geldiklerine işaret etmektedir.

ARTICLE INFO

ABSTRACT

Article History:

Received: 26 October 2024

Accepted: 29 November 2024

Keywords:

Middle East, Migration and Tourism ,
Sociology, Egypt

© 2024 PESA All rights reserved

The literature highlights that physical geography and natural conditions influence the socio-cultural life of societies, and unfavorable political and economic conditions are among the driving forces of migration. Factors such as global climate change and war are expected to increase migration from the Middle East and Africa. Turkey, with its geographic location and potential in agriculture, industry, and tourism, is one of the target countries for this migration. In migrations occurring via land routes, border security gains importance. The clearance of mines along the Syria-Turkey border in 2011 enabled cross-border migrant mobility. Similarly, between 2020 and 2023, landmines along the Armenia-Iran border were cleared, followed by escalating tensions between Israel and Iran. Israel's attacks on Lebanon led to hundreds of thousands of migrants moving from Lebanon to Syria (October 2024). The socio-economic, public order, security, and demographic implications of irregular migrants entering Turkey under temporary protection status or through illegal means require comprehensive evaluation and management. Some of these migrants, during religious holidays, visit their home countries temporarily from the host country. Due to their citizenship and residence status, these visits are recorded in statistics as "tourists." This research examines migration from the Middle East to Turkey through a literature review, focusing on Egyptian migrants who have obtained residence permits. The finding of a high rate of home purchases among Egyptian migrants suggests that they come to Turkey with the intention of residing there.

GİRİŞ

Göç olayının tarihsel süreçte insanoğlunun yaşam mücadelesi kadar bir geçmişe sahip olduğu görülmektedir. Doğal afetler, ekonomik sıkıntılar, uzun süren savaşlar ve siyasi istikrarsızlıklarla insanca yaşam ortamının bozulması sonucu insanlar güvenli yaşam alanları bulmaya çalışmışlardır (Kılınç, 2018). Göçlerin hedef ülkelerde siyasi, sosyo-ekonomik ve güvenlik sorunlarına yol açtığı görülmüştür (Deniz, 2014). Birleşmiş Milletler Mülteciler Örgütü (UNHCR) 2024 yılı ilk 6 ay verilerine göre dünyada 43.7 milyon mülteci bulunmaktadır ki bu 2023 yılı sonuna göre %1 artış olduğunu göstermektedir (UNHCR, 2024). Göç hareketi devam etmektedir, özellikle İsrail İran gerginliği, Lübnan ve diğer Orta Doğu ülkelerinden yüz binlerce insanın girebilecekleri ülkelere doğru hareketliliği gözlenmektedir.

Başka ülkelerden gelenlerin sığındıkları ülkeye uyum sağlayıp sağlamayacağı, kader birliği yapılıp yapılmayacağı süreç içinde belli olacaktır. Onlarca farklı ülkeden, farklı kültürden gelenler kaynaşarak millete dahil olabilecekler mi. Millet tanımında ortak kader ve zorluklarla mücadele, ortak gelecek ve hedefler, dayanışma vardır. Göçmenlerin yaşadığı güney illerimizde ortak bir acı paylaşılmıştır. 2023 yılında 11 ili kapsayan deprem felaketinde, tanım gereği mülteci, sığınmacı ya da daha farklı şekilde tanımlanan insanlar, doğanın ayırt etmeksizin yıkıcı etkilerine maruz kalmışlardır. Bu insanların yarısı hayatlarının büyük bölümünü Türkiye'de geçirmiş, yaklaşık 800.000'i Türkiye'de doğmuştur (UNCHR, 2024a). 2023 yılı sonu itibarıyla 3.2 milyon Suriyeli geçici koruma altında, 222 bin Suriyeli uluslararası koruma başvuru ve statü sahibidir (UNCHR, 2024b). Türk vatandaşlığına geçen Suriyeliler göçmen istatistiklerine dahil edilmemektedirler ve Türkiye'de bulunan Suriyeli sayısı yıllar içinde azalmaktadır. Özellikle araştırmamıza konu olan Mısır ise 2015-2021 yılları arasında gelenlerden iktisadi olarak ayırmış, 2024 yılında ise yüzden fazla Türk tekstil firması üretimlerini Mısır'a kaydırmışlardır. İşçilik

maliyetlerinin ABD doları olarak daha düşük olması ve ihracat olanaklarının fazlalığı bu durumu oluşturmuştur.

Nüfus hareketleri, içinde bulunduğumuz dönemde küresel düzeyde yaygınlaşmış, özellikle 2011 yılında "Arap Baharı" olarak adlandırılan olaylar sonucu Orta Doğu ülkelerinden milyonlarca mülteci komşu ülkelere doğru göç etmeye ve iltica etmeye başlamışlardır (Aktel ve Kaygısız, 2018; Kibaroglu, 2011). Orta Doğu ülkeleri Yemen, Ürdün, Umman, Suudi Arabistan, Suriye, Lübnan, Kuveyt, Katar, İsrail, İran, Irak, Filistin, Birleşik Arap Emirlikleri, Bahreyn olarak on dört ülkedir. TC Dışişleri Bakanlığı web sitesinde Orta Doğu Ülkeleri ve Afrika'nın kuzeyindeki 4 ülke, Cezayir-Fas-Libya-Tunus ile birlikte 18 ülkeyi aynı başlıkta ele almaktadır (TC Dışişleri Bakanlığı, 2024). Uluslararası göçlerin nasıl yönetileceği konusu sosyo-ekonomik etkilerinin yıllar içinde artacağı göz önüne alındığında hala ilk gündem olarak önemini korumaktadır. Bu bağlamda Türk örf ve adetleri ile İslam Dininin muhacirlere ensar olmayı gerekir anlayışı ile Türkiye "açık kapı politikası" izlemiş ve göçmenler davet edilmiştir. Son on yılda Orta Doğu ülkelerinden özellikle Suriye'den milyonlarca sığınmacıya Geçici Koruma Statüsü altında kucak açmıştır (Toros, 2017: 77). Ülkeye yasal gerekçe olmadan giriş yapanlar düzensiz göçmenlerdir (FRA, 2014: 47), düzenli kontrol ile yakalanıp hukuki işlemler yapılabilir.

Göçmenler, sığınmacılar ya da mülteciler farklı kavramlardır. Örneğin, ülkesinin dışına çıkmış ırk, din ya da siyasi düşünce sebebiyle zulüm göreceğinden ülkesine gitmeyen, gitmek istemeyenlere mülteci denmektedir. Sığınmacı ise mültecilik statüsüne ulaşmak isteyen ancak durumları resmiyet kazanmamış insanlara denmektedir (Fansa, 2021: 297). Bu çalışmada, Anadolu'ya doğru nüfus hareketleri tarihçesi, Orta Doğu'dan Anadolu'ya göç süreci ve etkileri ile beraber Türkiye'ye göç edenler üzerinde durulmuş, genel bir değerlendirme ve durum tespiti yapılmıştır.

Bu çalışmada literatür taraması sonucu göçün sosyo-ekonomik etkilerini anlamak ve literatürdeki analiz eksikliklerini gidermek amacıyla yapılmıştır. Göçün nedenleri, bireyler ve toplumlar üzerindeki etkileri derinlemesine incelenmiştir. Bölümler, Türkiye'ye göçün tarihsel süreci ile Orta Doğu'dan Türkiye'ye göç ve etkileri ile başlamış, göç ve turizm ayrımı uluslararası tanımları ile detaylandırılmış, göçün iktisadi etkisi, sosyal etkileşim ve dünyada göçmenlere uygulanan sistemler göç alan 12 ülke üzerinden özetlenmiştir. Araştırma Türkiye'de ikamet eden Mısırlı göçmenlerin ekonomik ve sosyal yönlerini ele alarak çözüm önerilerini sunmak üzere yapılandırılmıştır.

TÜRKİYE'YE GÖÇÜN TARİHİ

Göçebe topluluklar iklim değişikliği ve savaşlar sebebiyle uzun yıllardır yaşadıkları Orta Asya'dan daha güvenli ortamlara ulaşmak ve hayvanları için yeni otlaklar bulabilmek amacıyla Avrupa'ya ve Anadolu'ya doğru ilerlemişlerdir. Kavimler göçü olarak adlandırılan 350'li yıllarda başlayan bu nüfus hareketleri sonucu Hunlar, Aral ve Hazar Gölleri civarına gelmiş ve geçmişlerdir (Çeçen, 2021). Genelde Türk tarihini, Osmanlı İmparatorluğu ve Türkiye Cumhuriyeti tarihinin şekillenmesinde en önemli faktör göçlerdir (Efe, 2018). Yıllar boyunca onlarca beylik ve devlet kuran Türkler 1071 Malazgirt zaferi ile Anadolu'yu fethetmeye başlamış, üç tarafı denizlerle çevrili bu verimli toprakları yurt edinmişlerdir. (Bedirhanoğlu, 2021). Selçuklular ve sonrasında Osmanlı Devleti ile dünyanın farklı yerlerinden gelen farklı dil, ırk, inanç ve kültüre sahip olan topluluklar bir arada yaşamışlardır. Ülkemiz tarihsel olarak muhacirlere dostça davranan, yardımcı olan bir millet kültürüne sahiptir. Halkının % 99'unun mensup olduğu İslamiyet ise hoşgörü dinidir. İslamiyet öncesi ve sonrasında Türkler geleneksel olarak toplulukların inançlarına ve yaşayış tarzlarına saygı duymuşlardır Orhun (Göktürk) Abidelerinde ve Kutadgu Bilig'de görülmektedir. Türk töresinin dayandığı dört temel ilke Könilik, Tüzlük, Uzluk ve Kişiliktir (adalet, eşitlik, iyilik, faydalılık, hoşgörü olma) gerçeği yabancı kaynaklarda da yazmaktadır (Gürbüz, 2020). Hal böyle olunca Moğol zulmünden kaçan Türkmenler 13. Yüzyılda Anadolu'ya Selçuklulara sığınmışlardır ve Osmanlı İmparatorluğu'nun hüküm sürdüğü 624 yıl boyunca topluluklar adaletle yönetilmişlerdir (Şahbaz, 2017). Osmanlı'nın dağılmasından sonra İmparatorluk topraklarında yaşayan Türkler azınlık durumuna düştükleri yerlerden etnik baskı, zulüm ve ekonomik zorluklar nedeniyle Anadolu'ya göç etmişlerdir. 1923-1989 yılları arasında dış göçlerle ülkemize 2 milyon 250 bin

kişi gelmiştir. Hemen her şehirde Balkan ve Kafkas göçmenlerine rastlanmaktadır ki onlar Türkiye Cumhuriyeti'ni oluşturan, ülkemizin menfaatini ülkü edinen vatandaşlarımızdır.

ORTA DOĞU'DAN TÜRKİYE'YE GÖÇ VE ETKİLERİ

Orta Doğu konusu araştırılırken durumun tarihsel süreci ve geniş bakış açısı ile irdelenmesi önemlidir. Ayrıca Orta Doğu'nun sınırları ve yaşayan halklar birçok etken etkileşimiyle şekillendiği unutulmamalıdır (Sinkaya, 2016). Orta Doğu'nun fiziki ve beşerî coğrafyası, tarihi ve ekonomisi toplumsal olaylara yön vermektedir. Orta Doğu ifadesi kültürel ve coğrafi bir tanımlama olduğu kadar ilk defa 20.yüzyıl başlarında İngilizler tarafından tanımlanan siyasi içerikli, kullananın stratejik hedeflerine göre şekillenmekte olan bir kavram olduğu görülmektedir (Dursun, 2003). Birleşik Krallık dünya hakimiyeti yıllarında kendi bakış açısıyla Orta Doğu kavramını Arap Yarımadası, Körfez Bölgesi, Mısır, Türkiye, Irak ve İran'ı kapsayacak şekilde sınırlarını çizmiştir ki kavramın belirsizliği kullananların istedikleri gibi geniş ya da dar tutmasına imkân vermektedir (Bilgin, 2004). Birleşmiş Milletler ise benzer bölge için 1950 yılında Yakın Doğu kavramını kullanmış, 1974 yılından sonra Batı Asya ifadesini tercih etmiştir (Dursun, 2003). Orta Doğu'dan Türkiye'ye göçün etkileri çok yönlü ve uzun vadeli stratejik açıdan ele alınabilir lakin bu çalışmada kapsam daraltılmış turizm, sosyal ve iktisadi etkiler olarak sınırlandırılmıştır.

Avrupa ile olan sınırı ve coğrafi konumu Orta Doğu ülkelerinden daha iyi yaşam şartlarına sahip olması nedeniyle Türkiye, güney ve güneydoğu sınırlarından Avrupa'ya geçebilenin bir adımı olarak görülmektedir (Deniz, 2014). İbn-i Haldun Mukaddime adlı eserinde ilme dayalı bir tarih felsefesi kaleme almıştır. Eserinde esasen hava ve iklimin insan fiziki yapısı üzerine, mizacına ve ahlakına olan etkilerinden bahsetmektedir ki coğrafyanın kader olması (Topal, 2021) Orta Doğu ile Avrupa arasında bulunan verimli Anadolu toprakları için yüzyıllar boyu bu ifadenin doğruluğunu onaylamaktadır.

Orta Doğu kültürü İslam temelinde ve ortak paydasında Anadolu insanı için çok fazla sıkıntı yaratmayabilecek ve uyum sağlanabilecek, beraber yaşanabilecek yaşayış tarzını ifade etmektedir. Ancak özellikle güney illerimizde doğurganlık hızının Suriyelilerde daha yüksek olması nedeniyle yakın gelecekte faklı alanlarda sosyal sorunlara sebep olabilme ihtimali çok düşük değildir. İlköğretim çağında genç nesilde birçok okulda nüfus sayıları neredeyse yarı yarıya hale gelmiştir. Yıllar içinde büyüyecek, meslek sahibi olacak, vatandaşlığa geçip oy verme hakkı elde edebilecekleri belki de milletvekilliği ve belediye başkanlığı hedefleri doğrultusunda adaylık şartlarına sahip olmaya çalışabileceklerdir. Orta ve uzun vadeli demografik planlamaların yapılması hususu önemini korumaktadır. Türkiye üzerinden Avrupa kıtasına mülteci akını kronik bir sorundur. Çünkü Türkiye coğrafi konumu sebebiyle Orta Doğu ülkelerinden refah düzeyinin yüksek olduğu gelişmiş bölgelere, balkanlara ve Avrupa Birliği (AB) ülkelerine ulaşmak isteyen kitlelerin geçiş güzergâhı üzerindedir. Yunanistan, Ege Adaları, İtalya ve İspanya üzerinden akan göçü önlemek için sınır koruma önlemleri, mülteci yardımları ve geri alım anlaşmalarıyla kendini koruma altına almaya çalışmaktadırlar.

Orta Doğu ülkelerinden Avrupa'ya doğru yola çıkan mültecileri önlemek için kimi ülkelerde sınırlara duvarlar örülmüş, kimilerinde sınırlar dikenli tellerle kaplanmış, denizden kıyıya çıkmaları engellenmekte hatta Shengen'e aykırı olarak iç sınırlarda kontrol ve kapatma yollarını seçen AB ülkeleri olmuştur (Kılınc, 2018). Bu önlemler sonucu Avrupa kıtasına geçemeyenler arasında 2021 yılı verilerine göre Geçici Koruma Kapsamında 3.671.000 Suriyeli ülkemizde bulunmaktadır (TC İçişleri Bakanlığı, 2021). Ülkemizde Avrupa ülkelerinde bulunan Frontex (Avrupa Birliği Sınır Güvenliği Birimi) teknik altyapıya ve teknolojik imkanların olmaması sonucunda, ülkemizde bulunan geçici sığınmacıların verilerine ulaşmada sıkıntılar yaşanmakta olduğu bilinmektedir (Deniz, 2014). Frontex benzeri bir sistem ile düzensiz göçmenlerle mücadele, suçluların ülkelere iade işlemleri ve sınır güvenliğinin güçlendirilmesi Türkiye'de de gerekmektedir (Güleç, 2015). Orta Doğu'dan gelen göçmenlerin genelinin nihai hedeflerinin Almanya ve Hollanda gibi ülkeler olduğu görülmektedir. Ülkemizin Güney sınır güvenliği ile Doğu Akdeniz'deki doğal gaz kaynakları, petrol boru hatları ve iktisadi potansiyel Suriye, Irak, Libya ve Mısır gibi ülkelerle etkileşim içinde olmayı gerektirmektedir. Mısır'dan Türkiye'ye

gelenlerin yaklaşık dörtte biri konut almıştır ve bu durum bu insanların Avrupa'ya gitmek gibi niyetlerinin olmadığını göstermektedir. Bu da Mısır'dan Türkiye'ye gelen göçmenleri, Orta Doğu'dan gelen diğer göçmenlerden farklılaştırmaktadır.

Göç ve Turizm

Turizm tanımı ve istatistik verilerle sınıflandırılması 1963 yılında Birleşmiş Milletler Seyahat ve Turizm Konferansı ile yapılmış, Birleşmiş Milletler Dünya Turizm Örgütü 1991 yılında 1 yıldan daha az sürede ikametini olduğu ülkeye dönüş ifadesini tanıma eklemiştir (Kurt, 2009: 5). Turizm tanımında geçici sürelerle başka yerlere hareket etmek vardır ancak seyahat amacı da turizm olayı yaratıp yaratmadığında önemli bir faktör olmaktadır. Hunziker ve Krapf yer değiştirmenin sürekli kalışa dönüşmemesi ve para kazanma amacı olmaması gerektiğini ifade etmişlerdir (Maviş, Ahıpaşaoğlu ve Kozak, 2002: 3). Bu bağlamda resmi kayıtlara göre 4 milyondan fazla gelen çeşitli statülerdeki kişilerin sürekli kalış amacı olup olmadığı, 'Geçici Koruma Statüsü' ile birlikte gözden geçirilmelidir. Senede bir defa geldikleri ülkeleri ziyaret etseler dahi sınır istatistiklerinde yabancı turist kapsamına girmeleri mümkündür. Ülke sınırları içinde farklı statülerde konaklayan kişilerin elektronik kayıt ortamında yer değiştirmelerinin takibi ayrıca incelenmesi gereken bir araştırma konusudur. Belli bir düzen kurulduktan sonra akrabaların ve arkadaşların ziyarete gelmeleri ülkeye olan turizm talebini arttıran bir durumdur (Özyakışır, 2017). Farklı gastronomi anlayışı ile yabancı uyruklu kişilerin kendi mutfak kültürünü sunabilmek için yeme içme tesisleri açarak işletmeciler statüsü de kazandıkları gözlenmektedir. Konaklama sektöründe de yabancı uyruklu kişilerin işletme sahibi oldukları görülmektedir. Yabancı uyruklular ve göç ile gelenler entegrasyon sürecinde birçok sektörde olduğu gibi turizm sektöründe de işgören ya da işveren olarak yer almaktadırlar. Girişimciliğin yeniliği teşvik ettiği, istihdam yarattığı ve ülkelerin ekonomik ve sosyal refahına katkıda buldukları (Wong, Ho ve Audio, 2005) bilinmektedir bu bağlamda maddi olarak güçlü yabancı uyruklular ise ülkemizin istihdam ve ekonomik kalkınmasına faydalı olabilecekleri sonucuna ulaşılabilir. Bir seyahatin turizm olarak kabul edilebilmesi için kalınan süre önemli bir kriterdir. Dünya Turizm Örgütü (UNWTO) ve birçok uluslararası kuruluş, bir seyahatin turizm sayılabilmesi için kişinin ziyaret ettiği yerde en az bir gece konaklamasını gerektirir. Ancak, bu süre bir yılı aşmamalıdır; aksi halde bu tür bir seyahat turizm yerine göç veya kalıcı ikamet olarak değerlendirilir. Bir seyahatin turizm mi yoksa göç mü olarak tanımlanacağı, birkaç temel faktöre bağlıdır. Kalma süresi, niyet, ikamet durumu ve yapılan faaliyetler, seyahatin hangi kategoriye girdiğini belirlemeye yardımcı olur:

Kalma Süresi: Turizmde bir kişi bir yere geçici olarak (tatil, iş, eğlence, kültürel etkinlikler vb. için) seyahat eder ve en az bir gece kalır, ancak bu kalış bir yıldan kısa sürer. Kısa süreli bir konaklama söz konusudur. Göç ise kalıcı veya uzun vadeli olarak başka bir yerde yaşama amacıyla yapılan seyahatlerdir. Genellikle bir yıldan uzun süre ikamet edilecekse bu göç olarak kabul edilir.

Niyet: Turizmde turistler, seyahat ettikleri bölgeyi geçici bir süre için ziyaret ederler. Seyahat amacıyla tatil, iş gezisi, eğitim, sağlık hizmeti alma, sportif ya da kültürel etkinlikler gibi kısa süreli niyetler ön plandadır. Amaç, dönmek üzere geçici bir süreliğine başka bir yer görmektir. Göçte ise göçmenler, buldukları yerden ayrılıp yeni bir hayat kurma amacıyla başka bir bölgeye veya ülkeye yerleşirler. Buradaki niyet, kalıcı veya uzun vadeli olarak o yerde yaşamak ve orada hayat kurmaktır.

İkamet Durumu: Turistler geçici ziyaretçidir, gittikleri ülkede ya da bölgede kalıcı bir ikamet veya oturma izni alma amacı yoktur. Turist olarak vize alırlar ve belirli bir süre sonra ülkelerine geri dönmeleri gerekir. Göçmenler ise, gittikleri yerde kalıcı ikamet izni, vatandaşlık başvurusu veya oturma izni alma peşindedir. Göçmenlerin hedefi, yeni bir ülke ya da şehirde uzun süreli olarak yaşamaktır.

Yapılan Faaliyetler: Turizm: Turistler genellikle tatil yapmak, tarihi veya doğal güzellikleri keşfetmek, kültürel etkinliklere katılmak, alışveriş yapmak veya iş gezisine katılmak gibi aktivitelerle meşgul olurlar. Göç: Göçmenler, gittikleri yerde iş bulmak, eğitim almak, ailesiyle uzun süreli bir yaşam kurmak, ev almak veya vatandaşlık süreçlerine başlamak gibi kalıcı faaliyetlerde bulunurlar.

Böylece turizm, kısa süreli seyahat, geçici kalış (genellikle 1 yıldan az), tatil veya iş gibi sebeplerle yapılan gezi olarak tanımlanırken; göç uzun süreli veya kalıcı olarak yerleşme amacıyla yapılan seyahatler, uzun vadeli yaşam değişikliği ve genellikle yeni bir ikamet izni alma sürecidir. Seyahatin amacına, süresine ve kişinin niyetine göre turizm ya da göç olarak tanımlama yapılır. Senede bir defa bile geldikleri ülkelere gidebiliyorlarsa BM Dünya Turizm Örgütü tanımına göre literatürde turizm faaliyeti olarak kabul edilmekte ve istatistiklere turist olarak geçmektedirler.

Göç ve İktisadi Etki

Göçle gelen nüfus öncelikle beslenme, barınma, ulaşım gibi sektörlerde canlılık yaratmaktadır. Maddi gücü yeterli olmayanların ise işgücü piyasasına emek arz edecekleri aşırıdır. Hal böyle olunca asgari ücretten daha düşük, iş güvenliği yetersiz ve sigortasız çalışmaya istekli yabancı uyruklu kaçak işgörenlerin olabileceği gerçeği her zaman mümkün olmaktadır. Ağır şartlarda çalışma gerektiren, talep edilmeyen işleri ve özel yetenek gerektiren işleri hariç tutarak, incelendiğinde her çalışan yabancı uyruklu kişi, ülke işsizliğini arttıran bir unsur olarak göze çarpmaktadır. Talep edilen mal ve hizmetler, beslenme, giyim, barınma, ulaşım, sağlık, eğitim vd. ceteris paribus arz miktarı da talep kadar artmıyorsa iktisat teorilerine göre fiyatı artmaktadır, dolayısıyla enflasyon ve hayat pahalılığına sebebiyeti söz konusudur. Pandemi süreci henüz tamamen sonlanmamış ve yaşanan kapanmalar sonucu uluslararası ulaşımın oldukça düşük seviyelere gelmesi ile tedarik zincirinde aksamalar oluşmuş, üretim bugün bile talep kadar artmamaktadır (Haren ve Simchi-Levi, 2020). Tedarik zincirlerinde bir fabrikanın kapanması veya düşük kapasite ile çalışması sonraki zincirin halkalarında kesintiye ve üretim düşüşüne sebep olmaktadır (Kilpatrick ve Barter, 2020). Hatırlanacağı üzere pandemi döneminde ilk yaşanan şok tedarik şokuydu ki Çin'den getirilen hammadde ve yarı mamullerin kullanıldığı ürünlerde arz eksikliği olduğu gözlenmişti. (Seifert ve Markoff, 2020). Yurtdışında doğalgaza gelen zamlar ve enerji fiyatlarının 2020 yılı içinde 2-3 kat artması, petrolün 20-30 ABD dolarından 80 ABD doları üzerine gelmesi (Teletrader, 2021). Karayolu, denizyolu taşımaları, navlun ve konteyner fiyatlarında oluşan, Baltık kuru yük endeksindeki 8-9 kat artış (Navlun, 2021) tüm dünyada enflasyonist bir dönemin daha başında olduğumuzun işaretleri olduğunu söylemek yanlış olmaz. Bundan daha kötüsü ise The Economist dergisi (2021) kapağında verdiği habere göre önümüzdeki dönemler fiyatların artmasının yanı sıra raflarda gıda başta olmak üzere hammadde, yarı mamul ve mamul arzında düşüş olabileceğini düşündürme kaygısıdır (The Economist, 2021). Bu iktisadi kanı ve tespitler ışığında göç ve iktisadi etkisi ile ülkemize gelen resmi sayılara göre 4 milyon civarı insanın beslenme ihtiyacı gıda üzerinde ek talep yaratmakta ve bu durum önümüzdeki yıllarda çözülmesi gereken bir sorun olarak görülmektedir. Yabancı uyruklu kişilerden varlıklı olanların farklı iş kollarında girişimcilik yaptığı, böylece destinasyonun ekonomik, sosyal ve çevresel sürdürülebilirliğinin yanı sıra ekonomik ve sosyal gelişimine de katkıda bulunmakta (Bosworth ve Farrell, 2011) olduğu da göz önünde tutulmalıdır. Son iki yıllık sürece bakıldığında öngörülerin gerçekleştiği, mal ve hizmetlerde fiyat artışlarının olduğu gözlenmiştir. TCMB verilerinde görüldüğü üzere 2022 yılı sonlarında yıllık TÜFE artış oranı % 85,5 seviyesine kadar yükselmişti. TCMB haftalık repo faizini tek basamaklı oranlardan kademeli olarak 2024 yılı başında % 50 seviyesine kadar çıkarmıştır. Bu faiz oranı 2024 yılında ekonomiyi yavaşlatmış, yatırımlar ve üretim düşmeye başlamıştır. Daralan üretim sonucu şirketler kredi borçlarını ödemekte zorlanmış, konkordato ve iflaslar görülmeye başlamış, işgören çıkarmak durumunda kalmışlardır. 2025 yılı görünümü bu faiz oranı ile, iktisadi iklimin sağlığı için uzun süre devam edilemeyeceğini işaret etmektedir. Bu bağlamda TÜİK verileri ile TÜFE artış oranı 2024 Ekim ayı itibarıyla %50 seviyesine düşmüştür (TÜİK, 2024). 2025 yılı beklentileri öncelikle asgari ücretteki ve memur maaşlarındaki artış oranı temelinde işini kaybetmeyen işgörenlerin ve emekli olmayan memurların ailelerini geçindirme süreçleri devam edecektir. İşçi statüsünde çalışan Türk vatandaşları, milyonlarca göçmen ile rekabet içinde olabileceklerdir ki göçmenlerin yasa gereği asgari ücret altında ve sigortasız çalıştırılmaması gerekmektedir.

Göç ve Sosyal Etkileşim

Öncelikle işsizliği arttıran sebeplerden biri olması nedeniyle olumsuz iktisadi etkilerin sonuçları sosyal gerilimlere, huzursuzluklara ve sonrasında çatışmalara dönüşme süreci her zaman söz konusu olabilmektedir. Göç sonrası beklenmeyen nüfus artışı, sınırlı hizmetin çok kişi tarafından paylaşılması hizmet kalitesinde ve hizmet süresinde düşüşlere sebep olabilmektedir. Uzun yıllar sonunda ilköğretim, lise ve üniversite çağına gelmiş yabancı uyrukluların çocukları eğitim sisteminden aldıkları pay her sene artmaktadır. Zaman içinde vatandaşlık alanlar ve çifte vatandaş statüsünde bulunanlar üniversite sınavında avantaj sağlayabilmektedirler. Ancak ülkemize gelen farklı kültürden insanların doğum, ölüm, nişan, evlilik, dini, ulusal bayramlarda uyguladıkları gelenek ve görenekler kültürel zenginlik oluşturmaktadır. Yeme içme alışkanlıkları, farklı gastronomi anlayışları kültürler arasında etkileşime yön vermektedir. Zaman içinde farklı uyruklu kişilerin evliliklerinin olabileceği gerçeği sosyal kaynaşmayı teşvik edici bir olgu olarak izlenmektedir. Yine de suça meyilli %1 yabancı uyruklu sayısı 40.000 gibi büyük bir potansiyel tehlike oluşturmakta, toplum güvenliğini zedeleyici bir sayı olarak gözlenmektedir. Aynı şekilde %1 yabancı uyruklu başarılı öğrenciler geleceğin doktorları, mühendisleri, bilim insanları ve girişimcileri olarak ikamet ettikleri ve kimliklerini taşıdıkları Türkiye için katma değeri yüksek bir potansiyel oluşturmaktadır. Göçmenler farklı şehirlerde belirli mahallelerde ikamet etmeye başlamış, kendi işlettikleri marketlere kendi ülkelerinin dilinde tabelalar asmış ve kendi ülkelerinden ithal ettikleri ürünleri satmaktadırlar. Geldikleri ülkenin kültürünü yaşamakta, milli günlerini ve kültürel etkinliklerini devam ettirmektedirler.

Dünya'da Göçmenlere Uygulanan Sistemler

(Kanada, Avustralya, Yeni Zelanda, Almanya, Birleşik Krallık, Amerika Birleşik Devletleri, İsveç, Norveç, Japonya, Singapur, Güney Kore ve Birleşik Arap Emirlikleri konsolosluk sitelerinden ve bu ülkelere vize, ikamet izni, bankacılık faaliyetleri yapan uluslararası şirketlerden alınmıştır)

Kanada-İkamet Sistemi: Kanada'da göçmenler, kalıcı ikamet (Permanent Resident) veya geçici ikamet statüsünde ülkeye kabul edilir. Express Entry ve Provincial Nominee Program gibi nitelikli göçmen programlarıyla kabul edilenler kalıcı ikamet başvurusu yapar. Kalıcı ikamet aldıktan sonra 5 yılın sonunda vatandaşlığa başvurma hakkı kazanırlar. Kayıt Sistemi: Göçmenler ülkeye giriş yaptıklarında kayıt için kimlik, sağlık sigortası numarası ve vergi numarası (SIN) almak zorundadır. Çalışmak için çalışma izni başvurusunda bulunmaları gerekir.

Avustralya-İkamet Sistemi: Avustralya, puan bazlı göçmenlik sistemine sahiptir. Göçmenler, skilled worker visa (yetenekli işçi vizesi) veya yatırımcı vizeleriyle ülkeye gelir. Kalıcı oturma izni için başvuru yapılabilir ve belirli süre sonra vatandaşlık başvuru hakkı kazanılır. Kayıt Sistemi: Göçmenler ülkeye girdikten sonra vergi numarası (Tax File Number), sağlık hizmetlerine erişim (Medicare) ve yerel kimlik kartları için başvuru yaparlar.

Yeni Zelanda-İkamet Sistemi: Yeni Zelanda, göçmenlere temporary work visas (geçici çalışma vizeleri) veya kalıcı oturma izni (residency) sağlayan programlar sunar. Göçmenler, belli bir süre çalıştıktan sonra kalıcı oturma izni başvurusunda bulunabilirler. Kayıt Sistemi: Göçmenlerin gelişlerinde sosyal güvenlik numarası (IRD number) ve sağlık kayıtlarına erişim için başvuru yapmaları gerekir. İkamet adresi ve kimlik bilgileri kaydedilir.

Almanya-İkamet Sistemi: Almanya'da göçmenler, Mavi Kart (Blue Card) sistemi üzerinden veya işveren sponsorluklu vizelerle ülkeye gelir. Mavi Kart sahipleri, 33 ay sonra kalıcı oturma izni için başvuru yapabilir. Kayıt Sistemi: Almanya'da her göçmen, geldikten sonra yerel otoritelere ikamet adresini bildirmelidir. Çalışmak için çalışma izni gereklidir ve vergi numarası ile sağlık sigortası için başvuru yapılır.

Birleşik Krallık-İkamet Sistemi: Birleşik Krallık, Skilled Worker Visa (nitelikli işçi vizesi) sistemi ile göçmen kabul eder. Göçmenler belirli bir süre çalıştıktan sonra kalıcı oturma izni (indefinite leave to remain) başvurusunda bulunabilir. Kayıt Sistemi: Göçmenlerin ulusal sağlık sistemine (NHS) kayıt

yaptırmaları, vergi numarası (National Insurance Number) ve banka hesabı için başvuruda bulunmaları gerekir.

Amerika Birleşik Devletleri-İkamet Sistemi: ABD'de göçmenler H-1B Vizesi (nitelikli işçi), EB-5 Vizesi (yatırımcı vizesi) veya diğer göçmenlik vizeleri ile gelirler. Çoğu göçmen, belirli süre sonra kalıcı oturma izni (Green Card) için başvuru yapabilir. Kayıt Sistemi: Göçmenler sosyal güvenlik numarası (Social Security Number) almak zorundadır. Ayrıca, ABD vergi sistemi ve sağlık sigortası gibi hizmetlere erişim sağlamak için kayıt olmaları gerekir.

İsveç-İkamet Sistemi: İsveç, nitelikli iş gücü göçmenlerini ve insani göçmenleri kabul eder. Göçmenler, çalışma izni veya oturma izni alarak ülkeye gelirler. Çalışma izniyle gelenler, belirli bir süre sonra kalıcı oturma izni başvurusunda bulunabilirler. Kayıt Sistemi: Göçmenler, İsveç Vergi Dairesine (Skatteverket) kaydolur, vergi numarası ve sağlık sigortası gibi sosyal haklar için kayıt yaptırır. Adres bildirimini zorunludur.

Norveç-İkamet Sistemi: Norveç, nitelikli işçiler ve mülteciler için oturma izni sağlar. Göçmenler, geçici oturma izni ile başlar ve birkaç yıl sonra kalıcı oturma izni başvurusunda bulunabilirler. Kayıt Sistemi: Göçmenler, Norveç'in Göçmenlik Müdürlüğü (UDI) aracılığıyla kaydolur ve vergi numarası (personal number) ile sosyal güvenlik sistemine kaydolurlar.

Japonya-İkamet Sistemi: Japonya'da göçmenler, çalışma vizeleri ile ülkeye gelirler. Highly Skilled Foreign Professional gibi vize türleri, kalifiye göçmenleri çekmeye yöneliktir. Kalıcı ikamet için belirli bir süre çalışmak ve yerleşik olmak gereklidir. Kayıt Sistemi: Göçmenler, belediyelere ikamet kayıtlarını yaptırmak ve sağlık sigortası ile vergi sistemine kayıt olmak zorundadır.

Singapur-İkamet Sistemi: Singapur, nitelikli işçiler ve yatırımcılar için Employment Pass ve S Pass vizeleri sunar. Kalıcı ikamet başvurusu, birkaç yıl çalıştıktan sonra yapılabilir. Kayıt Sistemi: Göçmenler, ülkeye geldikten sonra işverenleri aracılığıyla sağlık sigortası ve vergi sistemine kaydolur. Ayrıca, ikamet adresi bildirilmelidir.

Güney Kore-İkamet Sistemi: Güney Kore, nitelikli işçileri ve düşük vasıflı işçileri kabul eder. E-7 vizesi ile nitelikli işçiler gelirken, düşük vasıflı işçiler için E-9 vizesi uygulanır. Kalıcı oturma izni başvurusu belirli bir süre sonunda yapılabilir. Kayıt Sistemi: Göçmenler, Kore Göç İdaresi'ne (Korea Immigration Service) kaydolmak, kimlik kartı (ARC) almak ve sağlık sigortası sistemine katılmak zorundadır.

Birleşik Arap Emirlikleri (BAE)-İkamet Sistemi: BAE, çalışma vizeleri ile göçmenleri kabul eder. Göçmenler, işveren sponsorluğu ile ülkeye gelir ve genellikle geçici çalışma vizeleri ile çalışırlar. Yatırımcılar için de uzun süreli vizeler bulunmaktadır. Kayıt Sistemi: Göçmenler, kimlik kartı almak için Emirates ID sistemine kaydolmak zorundadır. Sağlık sigortası ve banka hesabı gibi hizmetler için kayıt yaptırmaları gereklidir.

Her ülke, göçmenlerin gelişlerinden itibaren bir kayıt ve ikamet sistemi uygulamaktadır. Göçmenlerin çalışma izinleri, sosyal güvenlik kayıtları ve sağlık hizmetlerine erişimleri için yerel otoritelerle işbirliği yapmaları ve yasal süreçleri takip etmeleri gerekir. Göçmenlerin ülkede uzun süre kalabilmeleri ve nihai olarak vatandaşlığa geçebilmeleri için bu kayıt sistemleri büyük önem taşır. Sosyal etkileşim ve ülkeye uyum için böyle sistemler stratejik önem taşımaktadır.

ORTA DOĞU'DAN TÜRKİYE'YE GÖÇ VE MISIR

Ülkemizin uluslararası göç güzergahında olduğu tarih boyunca şahit olunan bir gerçekliktir. Özellikle Orta Asya ve Orta Doğu ülkelerinden Avrupa'ya göçün geçiş noktasıdır. Orta Doğu'dan Türkiye'ye göç eden ülke vatandaşlarının sıralamasında ilk sıralarda Suriye, Irak gibi ülke vatandaşları gelirken, 2021 yılında 4. Sırada ise Mısır yer almaktadır (Tüik, 2021). Mısır kültürel kimlik tartışmalarının yaşandığı bir ülke olarak tanımlanmakta, İslam dini ile firavunlar döneminden kalan Mısırlılık kültürel kimliğinin sahiplenilmesi arasında kalınmaktadır. Mısır uygarlığının büyüklüğü her Mısırlı'yı gururlandırmakta ve Nil nehrinin taşması ile verimli toprakların oluşmasına böylece yerleşik hayata

tarım toplumuna geçişin bu topraklarda başladığına Mısırlılar inanmaktadırlar. Ayrıca mumyalama tekniği ile biyoloji ve kimya gibi bilimlerin bu uygarlıkta başladığına ve piramitlerin yapımı ile matematik ve geometri bilim dallarının doğuş yeri olduğunu ileri sürmektedirler (Aytaç, 2003). Osmanlı İmparatorluğu'nun yaklaşık 400 yıl vilayeti olan Mısır ile her alanda yakınlık oluşmuştur (Dede, 2019). Son yıllarda Türkiye'de iş bularak ya da evlilik yaparak gelen Mısırlılar sayısında artış bulunmaktadır. Ayrıca göç ederek ülkemizde yaşayabilmek için kısa dönem ikamet izni alarak yaşayanlar da bulunmaktadır. İkamet izni için: Bilimsel bir araştırma, Türkiye'de konut vb. sahip olmak, ticaret amaçlı, farklı eğitim programları ya da Türkçe öğrenmek ya da turizm amaçlı ziyaret geçerli sebeplerdir. Ayrıca tedavi görmek, hukuki gerekçe ile vb. ikamet izni alınabilmektedir (Kızılay, 2024). Mısırlılar Türkiye'de ikamet etmeye devam etmek isteklerinde olduklarını konut olarak göstermektedirler.

Tablo 1: Uyruklarına Göre Kısa Dönem İkamet İzinleri (2017)

	UYRUK	TOPLAM (2017)
1	*Irak	57849
2	*Suriye	49326
3	Türkmenistan	25137
4	Özbekistan	23731
5	Azerbaycan	23697
6	Afganistan	23513
7	*İran	14513
8	Libya	13489
9	Rusya Fd.	12321
10	*Mısır	11412
	Diğer	120915
	Genel Toplam	375903
<i>Kaynak: TC İçişleri Bakanlığı GİB, 2024</i>		

Tablo 1 verileri göstermektedir ki 2017 yılına kadar olan dönemde 11.412 Mısırlı kısa dönem ikamet izni almıştır. Türkiye'ye gelenler arasında ilk on içindedir.

Tablo 2: Kısa Dönem İkamet İzni (2021)

	UYRUK	TOPLAM (2021)
1	*Irak	146.730
2	Türkmenistan	96.250
3	*Suriye	87.890
4	*İran	76.311
5	Özbekistan	52.075

6	Rusya Federasyonu	46.181
7	Afganistan	43.295
8	Azerbaycan	28.987
9	*Mısır	22.022
10	Libya	20.222
	Diğer	296.541
	Genel Toplam	916.504
Kaynak: TC İçişleri Bakanlığı GİB, 2024		

Tablo 2 verileri göstermektedir ki 2021 yılına kadar olan dönemde 22.022 Mısırlı kısa dönem ikamet izni almıştır. Türkiye'ye Mısırlı göçmenler gelmeye devam etmiştir ve gelenler arasında ilk on uyruk arasında dokuzuncu sıradadırlar (TC İçişleri Bakanlığı, 2024).

2024 yılı verilerine göre Mısır'dan Türkiye'ye göç göreceli olarak azalmıştır ve ilk on uyruk arasında değildir. Önceki tabloda, Mısır 2017 yılında 11.412 ile onuncu sıradayken; 2021 itibariyle 22.022 kişi ile bir basamak yükselmiş dokuzuncu sıraya çıkmıştır. Mısırdan öğrenci ikamet izniyle ülkemizde 2.748 öğrenci bulunmaktadır ve onuncu sıradadır. Mısırlılar 2015, 2021 yıllarında ülkemizde toplam 4.516 konut satın almıştır. Aynı dönemde yabancı uyruklulara toplam 229.067 konut satılmıştır (TÜİK, 2021).

Tablo 3: Mısırlılara Yapılan Konut Satış Sayıları (2015-2024)

Yıllar	Mısırlılara Satılan Konut Sayısı	Toplam Satılan Konut Sayısı
2024 (Ocak-Ekim)	290	19.375
2023	424	35.268
2022	1.115	68.210
2021	1.166	59.282
2020	784	41.298
2019	991	45.967
2018	725	40.044
2017	587	22.428
2016	348	18.391
2015	318	22.991
2015-2024(Ocak-Ekim)	6.748	373.254

Kaynak: TÜİK, 2024

Tablo 3'te görülmektedir ki Mısır uyruklu kişiler 2015 ile 2024 (Ocak-Ekim) arasında toplam 6.748 konut satın almışlardır ki 28.451 Mısır uyruklu kişi Türkiye'de ikamet etmekte (TÜİK, 2024) olduğu önünde tutulduğunda yaklaşık her 4 Mısırlı'ya bir ev düşmektedir. Çekirdek aile 4 kişi olduğu hesaplandığında her Mısırlı aile bir ev almış olduğu tahmini sonuca ulaşılabilir. Aynı tarihler arasında yabancı uyruklulara satılan konutların % 0,180'idir. Türkiye'de ikamet eden toplam yabancı nüfus içinde (1.570.543) %0,181'i Mısırlıdır (TÜİK, 2024).

Mısır'dan Türkiye'ye yapılan göç, tarihsel, siyasi, ekonomik ve sosyal faktörler nedeniyle farklı dönemlerde dalgalanmalar göstermiştir. Göçün temel nedenleri arasında siyasi baskılar, ekonomik arayışlar, eğitim olanakları ve kültürel bağlar bulunmaktadır. Bu göçün tarihsel ve güncel durumuna dair ana unsurlar şöyledir. Osmanlı İmparatorluğu döneminde Mısır, bir eyaleti olduğundan, iki ülke arasındaki ilişkiler oldukça güçlüydü (Güllüpınar, 2012). Bu dönemde Mısır'dan Türkiye'ye göçler daha çok ticaret, eğitim ve bürokratik nedenlerle gerçekleşmiştir. 20. yüzyılın başlarında Mısır'dan göç sınırlı olmuştur (Yoska, 2023). İki ülkenin milliyetçi politikaları, karşılıklı göç akımlarını etkilemiştir. Özellikle 2011 yılında Arap Baharı sonrasında, Mısır'da yaşanan iç karışıklıklar, Müslüman Kardeşler (İhvan) hareketine yönelik baskılar ve 2013 yılında Mısır'da gerçekleşen askeri darbe, Türkiye'ye göç dalgasını artırdı. Türkiye, Müslüman Kardeşler'e yakın duran bazı Mısırlı siyasi aktivistler ve entelektüeller için güvenli bir liman haline gelmiş, bu siyasi mültecileri kabul etmiştir (Öztürk, 2018). Mısır'da yaşanan ekonomik zorluklar, işsizlik ve düşük yaşam standartları da Türkiye'ye göçün önemli nedenlerinden biri olmuştur.

Türkiye'nin daha güçlü ekonomisi ve istihdam olanakları, Mısır'daki orta ve alt sınıf için bir çekim merkezi haline gelmiştir. Türkiye, özellikle üniversite eğitimi için cazip bir ülkedir. Mısırlı öğrenciler, Türkiye'deki üniversitelere burslu ya da özel imkânlarla gelerek eğitim almaktadırlar. Ayrıca iki ülke arasında kültürel ve dini bağlar, Türkiye'yi Mısırlı göçmenler için daha tercih edilebilir kılmaktadır. Arap Baharı sonrasında gelen göçmenlerin büyük bir kısmı, Müslüman Kardeşler yanlısı siyasetçiler, aktivistler ve aydınlardan oluşmaktadır (Eğri, 2018). Bu grup genellikle siyasi sığınmacı statüsünde kabul edilmektedir. Mısır'dan Türkiye'ye gelen önemli bir diğer grup, üniversite öğrencileri ve akademisyenlerdir. Türkiye'nin sunduğu eğitim fırsatları, özellikle tıp, mühendislik, sosyal bilimler gibi alanlarda cazip görülmektedir. Ayrıca, bazı Mısırlı profesyoneller, özellikle İstanbul'da çeşitli sektörlerde iş imkânı bulmaktadır. Türkiye, iş gücüne katılmak isteyen Mısırlılar için ekonomik bir fırsat kapısı olarak görülmektedir. Turizm, ticaret, inşaat ve hizmet sektörlerinde çalışmak üzere gelen Mısırlı işçiler bulunmaktadır. Türkiye, özellikle Arap Baharı sonrası dönemde Mısır'dan gelen göçmenlere daha esnek bir yaklaşım sergilemiştir. Siyasi ve insani nedenlerle gelen göçmenlere Türkiye'de çeşitli oturma izinleri ve çalışma imkanları tanınmıştır (BMD, 2012). Türkiye'ye gelen Mısırlı göçmenler, özellikle İstanbul gibi büyük şehirlerde işgücüne katılmaktadır. Mısırlılar daha çok düşük ücretli işlerde çalışırken, bazı profesyonel alanlarda da yer bulabilmektedirler. Bu durum, yerel işgücüyle bir rekabet yaratabilmekte, ancak genel olarak işgücü piyasasına önemli bir yük getirdiği söylenememektedir. Türkiye ve Mısır arasındaki kültürel ve dini yakınlık, sosyal uyumu kolaylaştırıcı bir rol oynamaktadır. Mısırlı göçmenler, genellikle dil ve kültür açısından fazla zorluk yaşamamaktadır. Bununla birlikte, siyasi görüş farklılıkları bazen Türkiye'deki toplum içinde bazı gerilimlere yol açabilmektedir. Mısırlı göçmenler, Türkiye'de iş kuran ya da iş gücüne katılan bireyler olarak ekonomik katkı sağlamaktadır. Özellikle küçük ve orta ölçekli işletmelerde aktif rol oynamaktadırlar. Bu göçmenlerin girişimcilik faaliyetleri, Türkiye'nin yerel ekonomisine de olumlu etkiler yapabilir.

Türkiye ile Mısır arasındaki siyasi ilişkilerin durumu, gelecekteki göç akımlarını belirleyici bir faktör olacaktır. İki ülke arasındaki ilişkilerin iyileşmesi ya da kötüleşmesi, göçmen politikalarının sıkılaştırılması veya esnetilmesi üzerinde doğrudan etkili olabilir. Mısır'daki ekonomik istikrar sağlanmadığı sürece, ekonomik göçmen akışının devam etmesi beklenebilir. Türkiye'nin iş gücü ihtiyacı ve göçmen kabul politikasına göre bu akışın yoğunluğu değişiklik gösterebilir. Mısır'dan Türkiye'ye

yapılan göç, büyük oranda siyasi, ekonomik ve eğitim fırsatları arayışından kaynaklanmaktadır (TC Dışişleri Bakanlığı, 2024). Bu göç, hem Türkiye'nin iç dinamiklerini hem de iki ülke arasındaki siyasi ve ekonomik ilişkileri etkilemektedir. İleriye dönük olarak, bu göç hareketliliğinin devam etmesi, Türkiye'nin ekonomik politikalarına, işgücü ihtiyaçlarına ve Mısır'daki siyasi gelişmelere bağlıdır. Türkiye ile Mısır arasındaki siyasi ilişkiler son yıllarda zaman zaman gerginleşmiştir. Özellikle 2013 yılındaki Mısır'daki askeri darbe sonrasında, Türkiye ve Mısır arasındaki diplomatik ilişkiler olumsuz etkilenmiştir. Bu gerilim, Türkiye'den Mısır'a yönelik göç hareketlerini sınırlayan bir faktör olmuştur. Ancak, bu durum son dönemde düzelmeye başlamış ve iki ülke arasındaki ilişkilerde normalleşme adımları atılmıştır. Mısır, Türkiye'den gelen göçmenlere vize uygulamaktadır ve Türk vatandaşlarının Mısır'a girişleri kontrol altındadır. Mısır'a çalışmak veya yerleşmek isteyen Türk vatandaşları için uzun vadeli ikamet izni almak zor olabilmektedir (CottGroup, 2024), bu da göçü sınırlayan bir etken olarak öne çıkmaktadır.

İki ülke arasındaki ticari, kültürel ve diplomatik ilişkiler çerçevesinde belirli grupların göçü söz konusu olabilmektedir. Bu göç hareketini analiz ederken, birkaç faktöre odaklanabiliriz. Türkiye ile Mısır arasındaki ticari ilişkiler uzun bir geçmişe dayanmaktadır. Mısır, Türk iş insanları ve şirketleri için Orta Doğu ve Kuzey Afrika'ya açılan stratejik bir pazar olarak görülmektedir. Türkiye'nin inşaat, tekstil, enerji gibi sektörlerdeki firmaları Mısır'da faaliyet göstermekte ve Türk iş insanları bu ticari faaliyetler doğrultusunda Mısır'da yaşamaktadır (Sarıaşlan, 2019). Mısır, bazı dönemlerde yabancı yatırımcılar için cazip fırsatlar sunmuştur. Özellikle Serbest Ticaret Bölgeleri ve yabancı yatırımcılara yönelik teşvikler, Türk girişimcileri Mısır'a çekmiştir. Bu nedenle iş kurmak veya yatırımlarını yönetmek amacıyla Türkiye'den Mısır'a göç eden Türk yatırımcılar bulunmaktadır.

SONUÇ VE TARTIŞMA

Dünyada savaşlar, iktisadi beklenti, kaynak bulma çabası ve teknolojik ilerlemenin iletişim ve ulaşım araçlarının gelişmesine etkisi sonucu nüfus hareketliliği ve göç edenlerin sayısı her yıl artmaktadır (UNHCR, 2024). İnsanlar bazen zorunlu sebeplerden dolayı atalarının yaşadığı toprakları terk etmek zorunda kalmaktadırlar, bazen de daha iyi ekonomik şartlara ulaşabilmek, daha iyi yaşam amacıyla göç etmektedirler. Zorla yerinden edilenler ya da iş bulmak için gidenler, kitlesel olarak veya bireysel olarak fiziki yer değiştirenler farklı şekillerde sınıflandırılabilir de özünde hüznü vardır, gurbet vardır. Haas, Castles ve Miller, Göçler Çağı başlıklı kitabında göç olgusunun sadece Orta Doğu'ya özgü bir durum olmadığı aşikardır, doğuda batıda, kuzey yarımkürede güney yarımkürede her kıtada insanlar yer değiştirmektedir. Afrika'nın ilkel yerleşim yerlerinde doğmuş lakin gelişmiş ülkelerde yaşamlarını sürdürmekte olan kişilere rastlanılmaktadır. Spor, müzik ya da farklı alanlarda üstün özellikleri olan insanların daha iyi yaşam şartlarına ulaşabilme imkânı daha yüksek olmaktadır. Düzenli ya da düzensiz göçler devam etmektedir. Çölleri aşır, teknelerle ya da dağlardan yürüyerek geçerek maceranın sonucu ölüm olabileceği gerçeğini kabullenerek yola çıkmaktadırlar (Aydın, 2023). Orta Doğu'daki yüz milyonlarca insanın en yakın hedefi ya da ara durağı Anadolu olmaktadır ki sonrasında düzenli ve düzensiz göçmenlerin Avrupa'ya geçebilme hedefleri olduğu bilinmektedir. Bu çalışmada Mısırlı göçmenlerin Türkiye'de konut alabilecek mali güce sahip olduğu ve Avrupa'ya geçme hedeflerinin olmadığı sonucuna işaret etmektedir. 2017 yılından sonra Mısır'dan Türkiye'ye göçlerin göreceli olarak azaldığı ve ilk on uyruk arasında olmadığı görülmektedir (Tüik, 2024). Her ülkeye her coğrafyaya insanlar erişebilmektedir. Her ne kadar ulus devlet refleksi ile sınırlar korunmaya, farklı önlemler alınmaya çalışılsa da ülkelerin rızası dışında kaçak girişler bitecek gibi görülmemektedir.

Yakın bir gelecekte Küresel ısınma süreciyle paralel olarak düzensiz göçlerin artarak devam edeceği öngörülmektedir Birleşmiş Milletlerin raporlarında görüldüğü üzere her yıl önceki yılın rekoru kırılmakta ve mülteci sayısı artmaktadır. Uluslararası göçmenlerin sayısı 290 milyon civarına ulaşmıştır (UNCHR, 2024). Ekonomik, sosyokültürel, siyasi ve demografik yapı toplumların temelini oluşturmaktadır. Tarihsel süreç incelendiğinde kitlesel göçler sonucunda yapısal bir değişim ve dönüşüm süreci oluşmakta olduğu görülmektedir. Zamanla göç alan ülkelerde köklü demografik değişim ve dönüşümler oluşmuştur. Anadolu'da Balkanlardan ve Kafkaslardan gelenlere artık göçmen olarak bakılmamaktadır, toplum içine kaynaşmışlardır. Kültürel farklılık kültürel zenginlik olarak

algılanmaktadır. Ancak Ortadoğu ülkelerinden gelen kitlesel göçün kültürel açıdan çok fazla olmasa da iktisadi, demografik ve sosyal açıdan birçok sorunun kaynağı olacağı aşikardır.

İktisadi açıdan tedarik zincirlerinin iç içe geçmiş birbirlerine bağlı küresel bir yapıda olması, hammadde ve yarı mamul üretiminin Çin merkezli olması, 2020 yılı ile birlikte enerji fiyatlarının 2-3 kat ve navlun-nakliye maliyetlerinin 8-9 kat artışının dünya mal ve hizmet arzında düşüş sürecine sebep olmuştur. Ana tedarik güzergahındaki limanlarda Kasım 2021 verilerine göre 17 güne ulaşan gemilerin bekleme süresi daha da kötü günlerin gelebileceğini düşündürmekteydi (Teletrader, 2021). Çin ekonomik durgunluğu aşabilmek için genişletici para politikalarına dönüş yapmakta, ABD merkez bankası FED, politika faizini Eylül 2024 ayında 4 yıl aradan sonra faizi 0,5 indirerek 4,75-5,00 aralığına çekerek piyasaları biraz rahatlatırsa da (Bloomberght, 2024), 2024 yılının ekim ayında dünya genelinde 2025 yılı için resesyon bekleyen iktisatçıların sayısı artmaktadır (Hanke, 2024). Bilindiği gibi yüksek faiz iktisadi faaliyetlerde ve üretimde yavaşlamalara neden olmaktadır. Yavaşlayan üretim sonucu firmalar işgören sayısını azaltmaktadır. Kredi kartı ve kredi borcu olanlar anapara ve faizini ödemekte zorluk çekmektedirler. Böyle bir iktisadi iklimde sınırlı sayıdaki istihdam imkanlarını göçmenlerle paylaşmak istemeyecek bir kesim olacaktır.

TOBB yetkilisi Fayat, 2022 yılı son çeyreğinden itibaren ABD Dolarının değeri TÜİK (Üfe,Tüfe) enflasyon verileri kadar artmadığı için Türkiye'de asgari ücretin 2024 yılı Kasım ayında 1000 ABD Doları civarına geldiğini, fakat Mısır'da ortalama işgören ücretinin 200-250 ABD Doları civarında olduğunu ve bu süreçte Türk tekstil firmalarının Mısır'da fabrika yatırımı yaptıklarını ifade etmiştir (Fayat, 2024). Türkiye'den Mısır'a turizm amacıyla yoğun bir ziyaretçi trafiği bulunmaktadır. Özellikle Kızıldeniz kıyısındaki turistik bölgeler Türk turistler için popüler destinasyonlardır. 2024 Ağustos ayı başında Mısır'ın başkenti Kahire'ye uçuş başlatan Türk Hava Yolları şirketi iştiraki Ajete, Ekim ayı başında da ülkenin Kızıldeniz kıyısındaki gözde tatil merkezleri Sharm El Sheikh ve Hurghada hatlarında ilk uçuşlarını gerçekleştirdi. Yurtdışı bağlantılı bu uçuşlarla her gün 5 sefer düzenlenmektedir. (Ekonomim, 2024). İki ülke arasındaki ilişkiler normalleştiği ve ekonomik fırsatlar arttıkça, Türkiye ile Mısır arasındaki iş bağlantılarının artması beklenebilir.

Göç alan ülkeler sınırlı sayıda gıda ürününe ulaşmak isteyen çok sayıda kişi olmasının sonucunda toplumsal huzursuzlukların ve sürtüşmelerin olabileceğini göz ardı etmemelidir. İnsanların kendine yakın gördüğü çevreler ile organize olup bir araya gelmeleri, gruplaşmaların oluşması daha büyük çapta sosyal olaylara sebep olabilir. Yakın zamanda ulaşım, çöp toplama, su, doğalgaz ve elektrik gibi alt yapı hizmetlerinde aksama olabileceği gerçeği göç ve göçmen sorununun çok yönlü ve multidisipliner yöntemlerle ele alınması gereken bir konu olduğunu göstermektedir. Örnek göçmen ve sosyal kayıt politikaları ele alınır on iki ülkeye benzer yasal ikamet ve sosyal izleme süreçleri göçmenlerin Türkiye'ye uyum sağlamaları ve kendilerinin de Türk milletinin bir üyesi olarak kaynaşabilmeleri için önerilmektedir.

Bu makalede literatür taraması yapılarak Mısır'dan Türkiye'ye göçün iktisadi dinamikler üzerindeki etkileri ile uluslararası turizm tanımından yola çıkarak turist ve göçmen arasındaki istatistiklere giren farklılıklar üzerinde durulmuş, yatırım ve kültür gibi bileşenlerine değinilmiştir. Gelecekte yeni veriler ışığında iktisadi iklimde olası değişikliklere ve farklı sosyolojik araştırmalara faydası olması amaçlanmıştır.

KAYNAKÇA

Aktef, M. & Kaygısız, Ü. (2018). Türkiye'de göç yönetimi. Süleyman Demirel Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi, 23(2), 579-604.

Alpago, H. & Oduncu Alpago, D. (2021). Karşılaştırmalı bir analizle göç ve entegrasyon: Gurbetçiler ve Suriyeli mülteciler örneği. Bilgi Ekonomisi ve Yönetimi Dergisi, 16(1), 95-115. <https://dergipark.org.tr/en/pub/beyder/issue/62839/784283>

Aydın, E. (2023). Hein de Haas, Stephen Castles ve Mark J. Miller. Göçler Çağı: Modern Dünyada Uluslararası Nüfus Hareketleri, GAV Perspektif Yayınları, Ankara, 2022, s. 495, 162,50 TL, ISBN: 978-605-

71985-1-8. Turkish Journal of Diaspora Studies, 3(2), 273-275.
<https://doi.org/10.52241/TJDS.2023.0067>

Aytaç, B. (2003). Modern Mısır edebiyatında kültürel kimlik arayışına bir örnek: Selame Musa. Birinci Ortadoğu Semineri ve Bildiriler, 29-31 Mayıs 2003. (Ed.) Öztürk, M., Kılıç, O. ve Çakar, E., 21-28. <http://ortadogu.firat.edu.tr/ortadogu/seminerler-ve-kitaplar/seminerler/birinci-ortadogu-semineri.pdf>

Birleşmiş Markalar Derneği BMD (2012). Mısır ülke raporu. <https://www.birlesmismarkalar.org.tr/uploads/Misir.pdf>

Bloomberght (2024). Fed'in faiz indirdiği toplantının tutanakları yayımlandı. <https://www.bloomberght.com/fedin-faiz-indirdigi-toplantinin-tutanaklari-yayimlandi-2361988>

Bosworth, G. & Farrell, H.C. (2011). Tourism entrepreneurs in Northumberland. *Annals of Tourism Research Pergamon*, 38(4), 1474-1494.

Bedirhanoglu, H.E. (2021). Anadolu'yu ilk imar edenler: Fethin asıl sebepleri. *Tarih ve Gelecek Dergisi*, 7(1), 489-498.

Bilgin, P. (2004). Whose Middle East? Geopolitical inventions and practices of security. *International Relations*, 18(1).

CottGroup (2024). Mısır'da yatırım fırsatları ve stratejik avantajlar. <https://www.cottgroup.com/tr/blog/calisma-hayati/item/misirda-yatirim-firsatlari-ve-stratejik-avantajlar>

Çeçen, A. (2021). Türk Devletleri. Ankara: Astana Yayınları, 5. Baskı, Akademisyen Eğitim Danışmanlık Yayıncılık Hizmeti A.Ş.

Dede, F. (2019). İngiliz işgali sonrası Mısır'da siyasi ve fikri yapılanma (1882-1928). Sakarya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Basılmamış Yüksek Lisans Tezi.

Deniz, T. (2014). Uluslararası göç sorunun perspektifinde Türkiye. *Türkiye Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 181(181), 175-204. <https://doi.org/10.20296/tsad.91144>

Dursun, D. (2003). Ortadoğu neresi? Sübjektif bir kavramın anlam çerçevesi ve tarihi. Birinci Ortadoğu semineri ve bildiriler. 29-31 Mayıs 2003. (Ed.) Öztürk, M., Kılıç, O. ve Çakar, E., 201-209. <http://ortadogu.firat.edu.tr/ortadogu/seminerler-ve-kitaplar/seminerler/birinci-ortadogu-semineri.pdf>

Efe, H. (2018). Osmanlı İmparatorluğu ve Türkiye'de yaşanan göçler. *Sosyal Bilimler Metinleri*, 1, 16-27. <https://dergipark.org.tr/en/download/article-file/468049>

Eğri, T. (2018). İşsizlik ve ekonomik çıktı ilişkisi: Mısır için Okun yasası. *Journal of Yasar University*, 13/49, 68-78. <https://dergipark.org.tr/tr/download/article-file/427383>

Ekonomim Web Sitesi (2024). İstanbul'dan Kızıldeniz'e turizm köprüsü. <https://www.ekonomim.com/ekonomi/istanbuldan-kizildenize-turizm-koprusu-haberi-771121>

Fansa, M. (2021). Kimim ben? Göçmen, sığınmacı, mülteci, yabancı, vatansız ve geçici koruma: Türkiye'deki Suriyeliler. *Antakiyat/Hatay Mustafa Kemal Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi*, 4, 2, 289-306.

Fayat, Ş. (2024). Türkiye'nin tekstil sanayisi Mısır'a gidiyor: "300 bin istihdam kaybı var; 2 bin şirket kapandı veya küçüldü". <https://serbestiyet.com/serbestiyet-in-english/ozel-haber-turkiyenin-tekstil-sanayisi-misira-gidiyor-300-bin-istihdam-kaybi-var-2-bin-sirket-kapandi-veya-kuculdu-179372/>

FRA AB Temel Haklar Ajansı (2014). Sığınma, sınırlar ve göç ile ilgili Avrupa hukuku el kitabı. https://fra.europa.eu/sites/default/files/fra_uploads/handbook-law-asylum-migration-borders-1_tr.pdf

Government of Canada (2024). Express entry: How it works. <https://www-canada-ca.translate.goog/en/immigration-refugees-citizenship/services/immigrate-canada/express-entry/works>.

Government of Japan (2024). Long-term visa (visa 16). https://www-mofa-go-jp.translate.goog/j_info/visit/visa/long/visa16.html](https://www-mofa-go-jp.translate.goog/j_info/visit/visa/long/visa16.html?_x_tr_sl=en&_x_tr_tl=tr&_x_tr_hl=tr&_x_tr_pto=tc)

Güleç, C. (2015). Avrupa Birliği'nin göç politikaları ve Türkiye'ye yansımaları. *Tesam Akademi Dergisi*, 2(2), 81-100.

Güllüpinar, F. (2012). Göç olgusunun ekonomi-politiği ve uluslararası göç kuramları üzerine bir değerlendirme. *Yalova Sosyal Bilimler Dergisi*, 4, 53-85. <https://dergipark.org.tr/en/download/article-file/800901>

Güney Kore Büyükelçiliği (2024). Vize işlemleri. https://overseas.mofa.go.kr/tr-tr/wpge/m_9152/contents.do

Gürbüz, İ.E. (2020). Türk İslam kültüründe farklılıklara saygı ve hoşgörü, toplum-birey ikileminde ortak değerler ve farklılıklar. *TİMAV Türkiye İmam Hatipliler Vakfı Yayınları*, Ed. Okumuşlar, M. ve Çifçi, O. Z., 16, 5. Bildiriler Kitabı, 280-291.

Handbook Germany (2024). EU Blue Card. <https://handbookgermany.de/tr/eu-blue-card>

Hanke, S. (2024). Deneyimli bir ekonomiste göre 2025'te resesyona neden yaşanacak? *Business Insider*. https://www-businessinsider-com.translate.google.com/recession-outlook-hard-landing-economy-inflation-fed-rates-steve-hanke-2024-7?_x_tr_sl=en&_x_tr_tl=tr&_x_tr_hl=tr&_x_tr_pto=tc

Haren, P. & Simchi-Levi, D., (2020). How coronavirus could impact the global supply chain by mid March. *Harvard Business Review*.

Harvey Law Corporation (2024). ABD göçmenlik vizesi (EB5). <https://tr.harveylawcorporation.com/abd-gocmenlik-vizesi-eb5/>

Harvey Law Corporation (2024). Singapur yatırım ile oturma izni. <https://tr.harveylawcorporation.com/singapur-yatirimla-oturma-izni/>

Hayman Woodward (2024). Birleşik Arap Emirlikleri (BAE) vize ve ikamet. <https://haymanwoodward.com/tr/hizmetler/vize-ve-ikamet/birlesik-arap-emirlikleri-bae/>

İsveç Büyükelçiliği (2024). İsveç'te çalışmak. <https://www.swedenabroad.se/tr/about-sweden-non-swedish-citizens/t%C3%BCrk%C3%A7e/%C4%B0sve%C3%A7e-gitmek/%C4%B0sve%C3%A7e-%C3%A7al%C4%B1%C5%9Fmak>

Kılınç, A. (2018). Sınır aşan göçler: Mülteci sorunu ve göç yönetimi. *Ombudsman Akademik Dergisi*, (8), 75-108. <https://dergipark.org.tr/en/download/article-file/506057>

Kızılay (2021). Göç istatistik raporu Kasım 2017. Türk Kızılayı Göç ve Mülteci Hizmetleri Müdürlüğü. Ankara. <https://www.kizilay.org.tr/>

Kıbaroğlu, M. (2011). Arap Baharı ve Türkiye. *Adam Akademi*, (2), 26-36.

Kilpatrick, J. & Barter, L. (2020). COVID-19 Managing supply chain risk and disruption. *Deloitte*. <https://www2.deloitte.com/global/en/pages/risk/articles/covid-19-managing-supply-chain-risk-and-disruption.html>

Kurt, S. (2009). Turizm yönetimi ve pazarlama stratejileri. *Müfettiş Çalışma Raporu*, TC Kültür ve Turizm Bakanlığı. <https://teftis.ktb.gov.tr/Eklenti/1278,suzan-raporpdf.pdf?0>

Maviş, F., Ahıpaşaoğlu, H.S. & Kozak, N. (2002). Genel turizm bilgisi. Ed. Akoğlan Kozak, M., Anadolu Üniversitesi Yayınları, no: 1360, Açıköğretim Fakültesi Yayın no: 727.

Melbourne Başkonsolosluğu (2024). <https://melburn-bk.mfa.gov.tr/Content/assets/consulate/images/localCache/1/a9c991ed-b29f-4efb-b01e>

Navlun Web Sitesi (2021). Baltık kuru yük endeksi. <https://www.navlun.com.tr/tr/blog/kuru-yuk-endeksi-ve-onemi/266>

New Zealand Immigration (2024). New Zealand visas. <https://www-immigration-govt-nz.translate.google.com/new-zealand-visas>

NOAS Norsk Organisasjon for Asylsøkere (2021). NOAS bilgi broşürü (Türkçe). <https://www.noas.no/wp->

content/uploads/2021/06/NOAS_brosjyre_TYRKISK_0521.pdf](https://www.noas.no/wp-content/uploads/2021/06/NOAS_brosjyre_TYRKISK_0521.pdf)

Öztürk, S. (2018). Mısır'da İhvan-ı Müslimin'in iktidara geliş süreci ve Temmuz darbesinin nedenleri üzerine. Liberal Düşünce Dergisi, 91-92, 161-177. <https://dergipark.org.tr/tr/download/article-file/653528>

Özyakışır, D. (2017). Göç ve turizm ilişkisi: Kars için teorik bir analiz. Kafkas Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi KAÜ İİBF Dergisi, 8(15).

Sarıaslan, F. (2019). Türkiye-Mısır ilişkilerinde ekonomik dinamiklerin etkisi. Erciyes Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi, 54, 526-559. <https://dergipark.org.tr/tr/pub/erciyesiibd/issue/51490/533177>

Seifert, R.W. & Markoff, R. (2020). Digesting the shocks: How supply chains are adapting to the COVID-19 lockdowns coping in a unique moment. Research & Knowledge, <https://www.imd.org/research-knowledge/articles/supply-chains-adapting-to-covid-19/> (Çevrimiçi 22.10.2021).

Singapur Büyükelçiliği (2024). Oturma izni hakkında bilgi. <https://singapur-be.mfa.gov.tr/Mission/ShowInfoNote/325718>](<https://singapur-be.mfa.gov.tr/Mission/ShowInfoNote/325718>)

Sinkaya, B. (2016). Ortadoğu siyasetine giriş: Temel faktörler, aktörler ve dinamikler. T.C. Başbakanlık Yurtdışı Türkler ve Akraba Topluluklar Başkanlığı, Orsam Kaynak No:1.

Şahbaz, M. (2017). XVI. Yüzyıl Anadolu'sunda Oğuz Boylarının yerleştikleri yerlerin sancaklara dağılımı. Çukurova Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, 30. Özel Sayısı, 26(3), 45-59.

TC Dışişleri Bakanlığı (2024). Türkiye Mısır Siyasi İlişkileri. https://www.mfa.gov.tr/turkiye-misir_siyasi-iliskileri-.tr.mfa

TC İçişleri Bakanlığı (2021). Göç İdaresi Başkanlığı. İstatistikler. <https://www.goc.gov.tr/ikamet-izinleri>

TC İçişleri Bakanlığı (2024). Göç İdaresi Başkanlığı. İstatistikler. <https://www.goc.gov.tr/ikamet-izinleri>

Teletrader (2021). Utilities. <https://www.teletrader.com/commodities>

The Economist (2021). The World economy's shortage problem. <https://www.economist.com/leaders/2021/10/09/the-world-economys-shortage-problem>

Topal, M. (2021). İbni Haldun / Coğrafya kaderindir. İstanbul: Destek Yayınları, 1405, Felsefe no:45.

Toros, A. (2017). 2016 Türkiye göç raporu. TC İçişleri Bakanlığı Göç İdaresi Genel Müdürlüğü Yayınları, no:40.

https://www.goc.gov.tr/kurumlar/goc.gov.tr/YillikGocRaporlari/2016_yiik_goc_raporu_haziran.pdf

Türkiye İstatistik Kurumu (Tüik) (2024). Konut satış istatistikleri. <https://data.tuik.gov.tr/>

UK Government (2024). Ancestry visa: Indefinite leave to remain. <https://www.gov-uk.translate.goog/ancestry-visa/indefinite-leave-to-remain>](https://www.gov-uk.translate.goog/ancestry-visa/indefinite-leave-to-remain?_x_tr_sl=en&_x_tr_tl=tr&_x_tr_hl=tr&_x_tr_pto=tc)

UNHCR Birleşmiş Milletler Mülteci Örgütü (2024). <https://www.unhcr.org/tr/>

UNCHR Birleşmiş Milletler Mülteci Örgütü (2024). Mid year trends, <https://www.unhcr.org/mid-year-trends>

UNCHR Birleşmiş Milletler Mülteci Örgütü (2024a). Türkiye istatistikleri Nisan 2024 <https://www.unhcr.org/tr/unhcr-turkiye-istatistikleri>

UNCHR Birleşmiş Milletler Mülteci Örgütü (2024b). Nüfus istatistikleri 2023 <https://www.unhcr.org/tr/wp-content/uploads/sites/14/2024/06/Screenshot-2024-06-13-at-10.53.40.png>

UNDP Birleşmiş Milletler Kalkınma Programı (2024). <https://www.undp.org/tr/turkiye/press-releases/undp-ve-ab-turkiyenin-dogu-sinirlarinda-guvenligi-artirmayi-amaclayan-uc-yillik-mayin-temizleme-projesini-tamamladi>

Yoska, E. (2023). Türk dünyasından Türkiye'ye yapılan göçler: 1931-1982 Dönemi İncelemesi. Gaziantep University Journal Of Social Sciences 2023 Special Issue. <https://dergipark.org.tr/tr/download/article-file/3366933>

Visamerika (2024). EB5 vizesi. <https://www.visamerika.com/eb5-vizesi>

Wise (2024). Norveç oturma izni. <https://wise.com/tr/blog/norvec-oturma-izni>

Wise (2024). Singapur oturma izni. <https://wise.com/tr/blog/singapur-oturma-izni>

Wise (2024). Güney Kore çalışma vizesi. <https://wise.com/tr/blog/guney-kore-calisma-vizesi>

Wise (2024). Dubai çalışma izni. <https://wise.com/tr/blog/dubai-calisma-izni>

Wong, P.K., Ho, Y.P. & Autio, E. (2005). Entrepreneurship, innovation and economic growth: evidence from GEM data. Springer. *Small Business Economics*, 24(3), 335-350.